

Armenian elinkeinoja ovat muun muassa tietotekniikka ja jalokivien prosessointi. Matkailu on vahvassa nousussa. Osa kansasta elää köyhyydessä, yrittäen hankkia elantonsa maataloudesta.

Kohtaloiden maa Ararat-vuoren juurella - ARMENIA

21.9.2026 0.00

UUSINTA - Armenia on maa, josta on vaikea palata takaisin. Muutama päivä Hayastanissa, kuten armenialaiset maataan kutsuvat, enkä ole enää ennallani. Nazervanin kylän tunnelma on kuin paluu lapsuuteen 60-luvun Suomessa.

Teksti: HANNELE NIEMI Kuvat: MARIANNE TILLMAN

Kukko herättää kiekaisullaan, ja kohta jo kilkkaavat lehmänkellot. Ammut ovat menossa paimenen johdolla lähiniitylle. Ikkunaverhojen raottaminen pudottaa onnekkaan polvilleen - armenialaisten pyhä vuori Ararat näyttäytyy pilvien lomasta.

Vuoristoilma väsyttää juuri oikealla tavalla. Uni on maistunut, niin ruokakin.

Vierastalossa emäntä tarjoaa sydämestä tulevan hymyn kera paikallisherkkuja, jotka huuhdellaan alas sikäläisellä viinillä, palanpainikkeena Kaukasuksen leipää, *lavashia*.

Armenialaiset ottavat vieraan kotiinsa aidon ystävällisesti, eikä heidän totisesti tarvitse keksiä kiehtovia tarinoita. Niitä tarjoaa maan historia ihan itsestään.

Monen jyrän alle jäänyt vanha sivistysvaltio näyttää joutuneen luopumaan lähes kaikesta, rajan taa Turkkiin jääneen Araratin ohella myös järvien ja merten rantaviivoista. Aikanaan Kaspianmereltä Välimerelle ulottunut Suur-Armenia on kutistunut Etelä-Suomen lääniä pienemmäksi.

Maa menetti miljoonia kansalaisiaan ympäri maapalloa niin ottomaanien toimeenpanemassa vuoden 1915 kansanmurhassa, toisen maailmansodan neuvostojoukoissa kuin diasporassa.

Hajaannuksessa elävät armenialaiset ovat hiljalleen alkaneet palata sekä turisteina että rahoittajina. Heidän ansiostaan maan matkailu on alkanut taas nousta.

Armeniassa parasta
ovat armenialaiset.
He ovat säilyttäneet
kansallisylpeytensä
ohella vilpittömän
kiinnostuksensa vieraisiin.

Juhla syntyy hetkessä, ei tarvita suurta syytä kestitä vieraita ylenpalttisesti.

Nazervanista on matkaa pääkaupunki Jerevaniin parikymmentä kilometriä, mutta henkinen matka voisi olla vuosikymmeniä. Jerevenissa asuu lähes puolet maan väestöstä, ja meininki on sen mukaista. Liikenne on vaarallista, vaikka kadut ovatkin varsin hyvässä kunnossa verrattuna maaseudun tiestöön.

Armenia panostaa tietotekniikkaan, mikä näkyy katukuvassa lukuisina nettikahviloina. Vastapainoa tarjoavat varjoisat puistokujat rauhaisine kahvikeitaineen. Jerevanista löytyy kaikki tarpeellinen viiden tähden hotelleista B&B-vierastaloihin. Hyvässä hotellissa yöpyy 60-70 eurolla.

Ravintoloita on joka makuun.
Armenialainen keittiö
on kasvispitoista
ja kuulu myös
lihavartaistaan.

Tarjonnassa näkyy runsaasti venäläisvaikutteita. Kymmenellä eurolla syö erinomaisen aterian, vitosella täyden lounaan. Viininlehtikääryleiden ohella on pakko maistaa sikäläisiä välipaloja. Armenia on kuivattujen hedelmien ihmemaa.

Jerevan ei ole varsinainen shoppailuparatiisi, mutta kelvolliset matkamuistot sieltä löytää. Hopeaa, puuesineitä, mattoja ja jo Churchillin suosimaa brandya on tarjolla, ja Araratin konjakkitehtaaseen pääsevät turistitkin tutustumaan. Vernisache-torilta voi löytää juuri sen vuosia jäljittämänsä mutterin, tyrmäävän bilemekon ja kaikkea niiden väliltä. Edullisesti. Mikään huippuhalpa maa Armenia ei matkailijalle ole, mutta sentään Suomea edullisempi.

Illalla saattaa
hyvällä onnella
päästä oopperaan
kuuntelemaan itsensä
Valeri Gergijevin
johtamaa konserttia.
Huipennukseksi
voisi kuvitella armenialaisen
Aram Hatshaturjanin
Miekkatanssin.

Listaa voisi jatkaa armenialaisjuuret omaavalla **Charles Aznavourkinilla**, joka lie konsertoinut esi-isiensä maassa?

Kulttuurinnälkäisen aika ei Jerevanissa käy pitkäksi. Pääkaupunkiin avattiin äskettäin yksi maailman suurimpia modernin taiteen museoita, jonka vetonauloja ovat muun muassa mittava taidelasikokoelma ja Boteron patsaat. Matenadaranin museossa on lähes 14 000 ikivanhaa käsikirjoitusta, jotka viimeistään vakuuttavat Armenian loistavasta menneisyydestä.

Moderneina aikoina maa on joutunut kamppailemaan niin luonnonvoimia kuin talouskurimusta vastaan. Vuonna 1988 Spitakin maanjäristyksessä kuoli yli 25 000 ihmistä. Rajanaapureidenkin kanssa on ollut kahinaa. Turkin lisäksi Armenialla on yhteistä rajaviivaa Georgian, Iranin ja Azerbaidzhanin kanssa. Armenia ja Azerbaidzhan ovat käyneet jo vuosia kiistaa Vuoristo-Karabahin alueesta. Epävirallinen aselepo on jatkunut vuodesta 1994.

Monet pitävät Armeniaa levottomana maana, onpa matkanjärjestäjille heitetty terrorismiepäilyjäkin. Paikanpäällä selviää, että pelot ovat turhia. Miljoonakaupunki Jerevanissa on samat riskit kuin missä tahansa suurkaupungissa. Vaaroista suurin lienee liikenne.

Armenialaiset ovat onnistuneet säilyttämään niin käsittämättömän kielensä ja kirjaimensa kuin omaleimaisen kristinuskonsa. Armenian apostoliseen ortodoksikirkkoon kuuluu kuusi miljoonaa jäsentä ympäri maailmaa.

Ararat on armenialaisten pyhä vuori, jota he tänään voivat ihailla vain rajaa takaa. Turkin puolelle jäi myös Van-järvi, jolla sijaitsi Armenian tärkein saari, Aghtamar. Legendan mukaan järveen hukkui rakkaastaan erotettu nuorukainen, huutaen tyttönsä nimeä Aghtamar (Oi Tamar!)!

Geghardin luolaluostarissa pääsee kirkkopyhinä ja sunnuntaisin todistamaan perinteisiä armenialaisia rituaaleja. Niistä yksi on eläinuhri, matagh. Ikivanha tapa erottuu pakanallisista rituaaleista siten, että kiitosuhrin kurkkuun kaadetaan papin siunaamaa suolaa. Liha annetaan yleensä köyhille.

Jerevanissa asuu lähes puolet Armenian kansasta. Modernin vauhdikasta pääkaupunkia tarkkailee Ararat-vuori Turkin rajan takaa.

Kirkon pyhin jumalanpalveluspaikka, Echimiadzinin katedraali sijaitsee parinkymmenen kilometrin päässä Jerevanista. Saman verran matkataan Geghardin luolakirkkoon kokemaan ainutlaatuinen tunnelma ja akustiikka. Siellä saa seurata armenialaisten elävää uskoa, lapsen kastetilaisuudesta yksinäisen hiljaiseen tuohuksen sytytysseremoniaan, sanattomaan rukoukseen.

Yksi pyhimmistä paikoista
on vain muutaman
sadan metrin päässä
Turkin rajasta,
muinaisen Silkkitien varrella.
Sinne, Araratin rinteelle
Khor Virabiin, sanotaan
Nooan arkin rantautuneen.

Armenialaiset kertovatkin mieluusti polveutuvansa suoraan Nooasta, jonka jälkeläisestä, Haikista tuli Armenian kuningas.

Armeniassa on helppo hengittää, vaikka nousu autioituneen luostarikirkon portaille paneekin puuskuttamaan. Suositun lomakohteen, Sevan-järven rannalla ollaan lähes 2000 metrin korkeudessa. Maisema saa vaeltajan tuntemaan itsensä entistäkin pienemmäksi.

Jerevanista Sevanille on noin tunnin matka. Hyvä ja kohtuuhintainen vaihtoehto on vuokrata auto kuljettajineen.

Vaeltamaan mielivät varaavat päiväksi paikallisoppaan. Merkittyjä vaellusreittejä ei Armeniassa ole, mutta sikäläiset ovat aina auliita neuvomaan.

Suomalaisetkin ovat viime vuosina kiinnostuneet Etelä-Kaukasuksen kiehtovasta maasta. Suomalaismatkailijoiden määrä lähentee jo tuhatta vuosittain.

ARMENIA FAKTAT:

Hayastani Hanrapetutyun on vuoristoinen sisämaavaltio Etelä-Kaukasuksella Mustanmeren ja Kaspianmeren välissä. Naapurit Turkki, Iran, Georgia ja Azerbaidzhan

Asukkaita: 3,1 miljoonaa

Pinta-ala: 29 800

Valtiomuoto: tasavalta, itsenäistyi 21.9.1991

Valtion päämies: presidentti Serge Sarkisian

Kielet: armenia, venäjä, englantia

Pääkaupunki: Jerevan, noin miljoona asukasta

Uskonto: kristinusko valtionuskonnoksi ensimmäisenä maailmassa vuonna 301. Apostolinen ortodoksikirkko

Valuutta: Armenian dram (1 euro = 540 dramia). Rahanvaihto kioskeissa ja pankeissa. Luottokortit käyvät Jerevanin paremmissa hotelleissa, kaupoissa ja ravintoloissa

Ilmasto: mannerilmasto - kylmä talvi, kuuma kesä

Vesi: juomakelpoista useimmissa paikoissa

Sähkö: 220-230V, suomalaiset sähkölaitteet

Aikaero Suomeen: + 2h

Paras aika matkustaa: kevät, syksy, kesällä usein liian kuumaa

Matkustusasiakirjat: viisumi, joka ostetaan Jerevanin lentokentällä (3000 dramia) tai netissä. Passin oltava voimassa neljä kuukautta matkan jälkeen.

LISÄÄ ARMENIASTA:

o *www.armeniatours.fi*

o Munkki Serafim: Araratista itään, 12 avainta kauneuden ja kärsimyksen Armeniaan. Kirjapaja 2007.

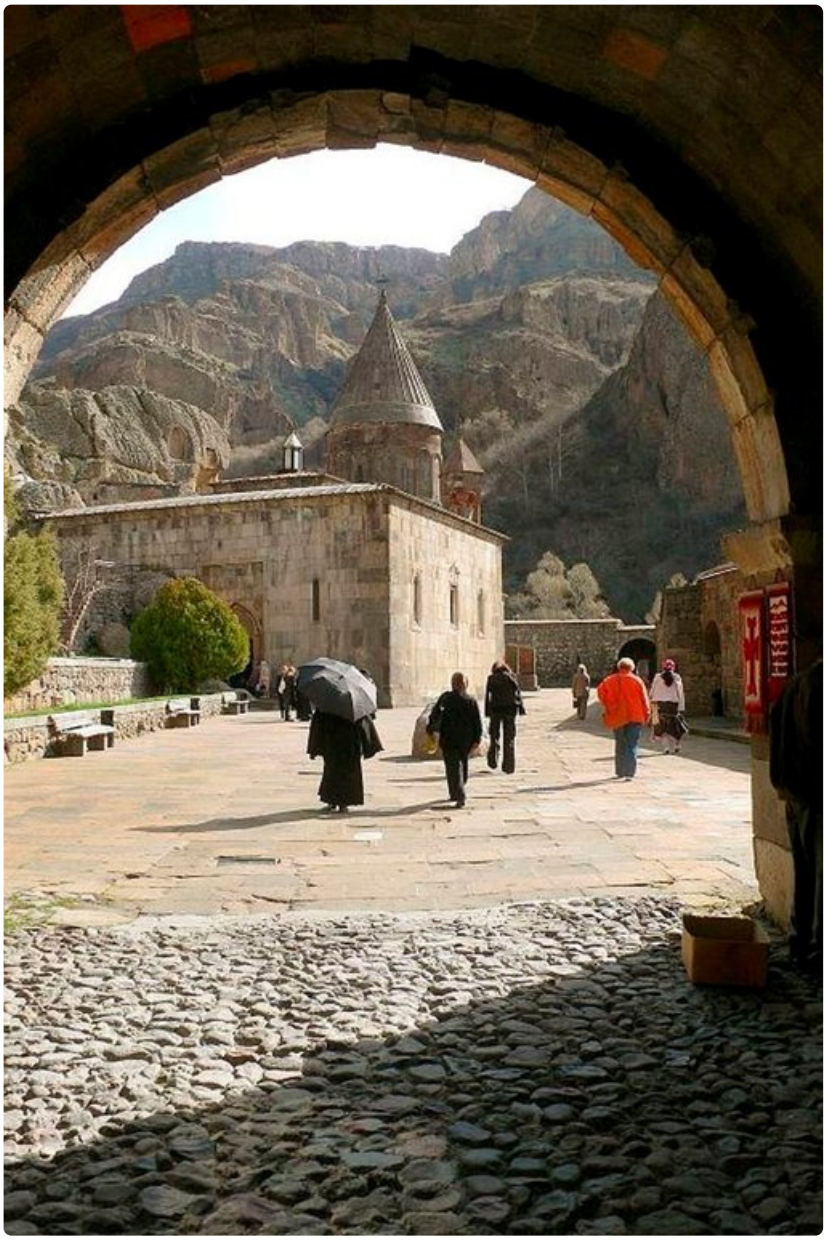
o Jaakko Heikkilä: Armenian vaietut tarinat, Like 2008.

Kiitämme

+ Henkeäsalpaavaa luontoa

Kevät koittaa Nazervanissa.

Geghardin luolaluostari on Unescon maailmanperintökohde. Sen pääkirkon arvellaan rakennetun vuonna 1215.

+ Ikiaikaista sivistysvaltiota ja vanhaa kulttuuria, joiden vaikutus näkyy kaikessa

+ Ystävällisiä ja vieraanvaraisia ihmisiä

+ Helposti hengitettävää vuoristoilmaa

Moitimme

- Villiä liikennettä etenkin Jerevanissa

- Teiden huonoa kuntoa maaseudulla

- Armenian kielen ja kirjaimiston ymmärtämisen vaikeutta. Venäjällä pärjää, mutta turistialueiden ulkopuolella ei juurikaan puhuta englantia

KOMMENTTI

Kaikki mitä tarvitsin

Olen usein miettinyt, miksi olin niin onnellinen Armeniassa. Ehkä se johtui vierastalon huoneesta, jonka sain muutamaksi päiväksi yksin käyttööni.

Ikkunasta avautui näkymä Araratille, joka ei oikukkaana juuri silloin suostunut näyttäytymään sumun takaa. Joka aamu raotin verhoa yhtä toiveikkaana, enkä menettänyt uskoani siihen, että vielä joskus näen pyhän vuoren.

Sen tähden minun on palattava Armeniaan. Minulla on tehtävä ja toivoa. Tämä kaikki tiivistyi yhteen pieneen huoneeseen.

Kaikki, mitä silloin tarvitsin.

HANNELE NIEMI
Kirjoittaja on freelancetoimittaja Kouvolasta

Nazervanin kylässä tuntuu aika pysähtyneen. Lehmät kulkevat kylätiellä, kukko herättää kiekaisullaan ja naapurit pitävät huolta toisistaan.

Amberdin linnoitus sijaitsee Armenian Alpeiksi kutsutussa vuoristossa, 2300 metrin korkeudessa. Pahlavounin suvun prinssit rakensivat sen jo 700-luvulla. Linnoituksen varustuksiin kuuluivat muun muassa vesijohto suoraan Aragats-vuorelta, maanalainen salainen käytävä rotkon alitse sekä kylpylä lattialämmityksineen.

Sevan-järvi vaihtaa väriään päivän mittaan turkoosista sinisen eri sävyihin. Sevan on tunnettu paitsi prinssien kalaksi kutsutusta maukkaasta taimenestaan, myös lukuisista kirkoistaan. Kuuluisin lienee 874 eKr. rakennettu luostari.

Armenialaiset ovat mestareita tekemään juhlan pienimmästäkin syystä. Häät ovat suurimpia syitä juhlaan, jossa sulhasen perhe lahjoittaa vihkiparille hääkorin herkkuineen.

Lavash-leivän teko on turisteille aina pienoinen näytös, mutta Armeniassa jokapäiväistä elämää.

Säveltäjä Arno Babajanyan

Kansallisgallerian edustalla pääsee ihailemaan suihkulähdekonsertteja. Jerevan tarjoaa ylenpalttisesti kulttuurinautintoja.

Hannele Niemi

